

Ngành giấy

Mặc dù không phải là một trong những ngành công nghiệp trọng yếu, nắm giữ vị trí then chốt của nền kinh tế, song các sản phẩm đại diện của ngành giấy như: Bột giấy, giấy in, viết, tissue... lại là những sản phẩm thiết yếu trong cuộc sống của mỗi người dân. Năm 2014, cả nước có 302 doanh nghiệp sản xuất giấy. Tổng năng lực sản xuất giấy khoảng 2,658 triệu tấn sản phẩm, bao gồm giấy bao bì 1,7 triệu tấn; giấy viết, giấy in 590 nghìn tấn; giấy vệ sinh và giấy khác 368 ngàn tấn. Tổng sản lượng năm 2014 khoảng 1,8 triệu tấn. Trong giai đoạn 2010-2014, năng lực sản xuất của ngành sản xuất giấy tăng 582 nghìn tấn, trong đó phần lớn từ khu vực sản xuất giấy bao bì (402 nghìn tấn). Về quy mô, phần lớn các doanh nghiệp trong ngành giấy Việt Nam có quy mô nhỏ, các doanh nghiệp có năng lực sản xuất dưới 10 nghìn tấn/năm chiếm tới 84% tổng số doanh nghiệp. Về công nghệ, các doanh nghiệp sản xuất giấy sử dụng nhiều công nghệ khác nhau nhưng nhìn chung lạc hậu, tiêu hao nguyên, nhiên liệu lớn, ngoài trừ các doanh nghiệp lớn.

Việt Nam không có nhà máy sản xuất bột giấy thương phẩm. Bột giấy sản xuất tự sản tự tiêu ngay tại nhà máy. Tổng năng lực sản xuất khoảng 485 nghìn tấn và đều là bột sợi ngắn trong đó dây chuyền của công ty giấy An Hòa lớn nhất 130 nghìn tấn. Tổng sản lượng bột giấy năm 2014 khoảng 460 nghìn tấn. Các nhà máy giấy còn lại sử dụng bột giấy nhập khẩu hoặc giấy tái chế. Tỷ lệ thu gom giấy hiện nay (năm 2020) ước tính khoảng 39%.

Quy hoạch phát triển ngành công nghiệp giấy Việt Nam mới nhất là cho thời kỳ đến năm 2020, có xét đến năm 2025, được phê duyệt tại Quyết định 10508/QĐ-BCT/2014. Mục tiêu của quy hoạch là tới năm 2025, đáp ứng khoảng 75-80% nhu cầu tiêu dùng trong nước, không cấp phép và dần loại bỏ các nhà máy giấy và bột giấy lạc hậu tồn tại với quy mô dưới 10.000 tấn/năm. Quy hoạch cũng đặt là mục tiêu cụ thể về năng lực sản xuất và sản lượng. Nghiên cứu này dựa vào các mục tiêu trong quy hoạch này để đưa giả định về sản lượng cho giai đoạn đến 2025 và giai đoạn sau đó với một số điều chỉnh theo số liệu thực tế.

Về sử dụng năng lượng, ngành giấy sử dụng nhiều nhiệt, hiện tại cung cấp chủ yếu bởi than. Theo danh mục các doanh nghiệp tiêu thụ năng lượng trọng điểm năm 2015, có 38 doanh nghiệp thuộc lĩnh vực sản xuất các sản phẩm giấy và bột giấy. Để quy định mức sử dụng năng lượng trong lĩnh vực này, Bộ Công Thương đã ban hành Thông tư 24/2017/TT-BCT ban hành ngày 23 tháng 11 năm 2017 quy định mức tiêu hao năng lượng trong sản xuất giấy.

Cấp độ 1: Phù hợp với cách tiếp cận của trong báo cáo NDC, cấp độ này giả định không có nỗ lực nào về việc nâng cao hiệu quả sử dụng năng lượng. Thông tư quy định về mức tiêu hao năng lượng là nỗ lực quốc gia và được xem xét ở các cấp độ sau. Theo đó, tổng tiêu thụ năng lượng sẽ tăng từ 6,6 TWh năm 2015 lên 29,0 TWh năm 2030 và đạt 65,7 TWh năm 2050.

Cấp độ 2: giả định mặc dù có Thông tư quy định về mức tiêu hao năng lượng nhưng do thiếu chế tài thực hiện, việc áp dụng chỉ mang tính khuyến khích, trong khi giá năng lượng thấp, việc triển khai lại gặp khó khăn về nguồn vốn nên việc triển khai còn hạn chế, chỉ ở các doanh nghiệp có tiềm lực lớn và đối với các doanh nghiệp nhỏ chỉ triển khai được các giải pháp cần ít vốn đầu tư và có thời gian thu hồi vốn

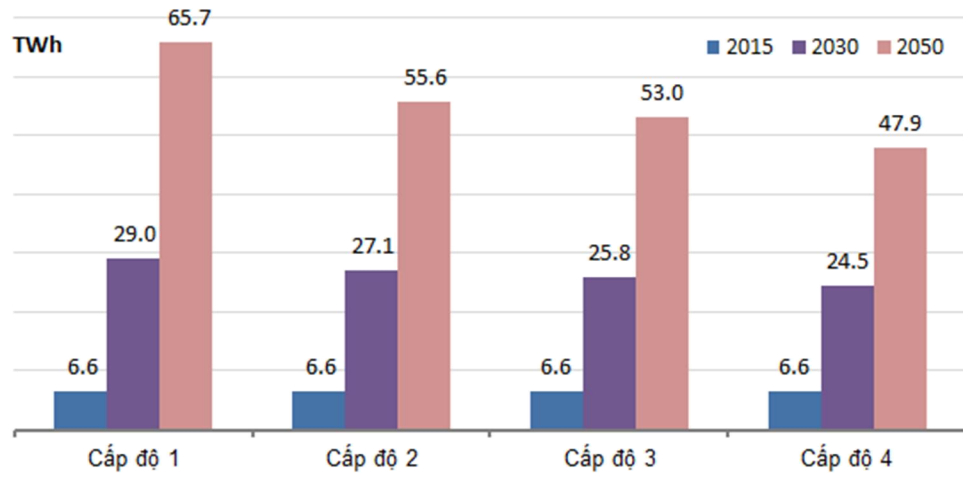
ngắn. Các giải pháp tiềm năng bao gồm cải thiện hệ thống hơi (tăng cường cách nhiệt, giảm rò rỉ,...), sử dụng biến tần, kiểm soát toàn bộ hệ thống khí nén, tối ưu hóa các quá trình cháy lò hơi, tận dụng nhiệt cho các bộ gia nhiệt không khí, sử dụng biến tần (cho các máy nén, bơm chân không...), sử dụng hệ thống đồng phát, sử dụng các công nghệ có hiệu suất cao thay thế cho thiết bị công nghệ cũ, chuyển đổi nhiên liệu sử dụng sinh khối thay thế nhiên liệu hóa thạch.... Kết quả của nỗ lực này là năm 2030, tiêu thụ năng lượng giảm 6,6% năm 2030 và giảm 15,3% năm 2050, dẫn tới mức giảm phát thải khí nhà kính tương ứng, chưa bao gồm phát thải từ thay đổi, nâng cao hiệu quả sử dụng điện là 11,8% và 29,1%.

Cấp độ 3: Cấp độ này giả định một nỗ lực lớn hơn về cải thiện hiệu suất năng lượng. Tiêu chuẩn hiệu quả năng lượng được ban hành dẫn tới các nhà máy hiện có thực hiện các giải pháp nâng cao hiệu suất năng lượng và các nhà máy đầu tư mới sử dụng công nghệ hiện đại để đáp ứng yêu cầu ở phạm vi rộng hơn. Nhờ đó, tiêu thụ năng lượng năm 2030 và 2050 sẽ giảm lần lượt là 11,0% và 19,4% và phát thải khí nhà kính giảm (chưa bao gồm phát thải từ thay đổi, nâng cao hiệu quả sử dụng điện) là 20,1% và 49,7%.

Hình: Trong một nhà máy sản xuất giấy của Công ty CP Tập đoàn Tân Mai., Photo © nhandan.vn

Cấp độ 4: Cấp độ 4 được đặt ra với nỗ lực cao nhất của toàn ngành với việc thực hiện triệt để các giải pháp tiết kiệm năng lượng trong hoạt động sản xuất, đổi mới công nghệ, tự động hóa. Các nhà máy hiện có thực hiện tất cả các giải pháp cải thiện hiệu suất năng lượng có hiệu quả. Các nhà máy đầu tư mới sử dụng công nghệ hiện đại nhất. Tới năm 2050, mức tiêu hao năng lượng trung bình của các phân ngành trong ngành giấy tiệm cận mức của nhóm các doanh nghiệp có mức tiêu hao thấp nhất. Nỗ lực này dẫn đến kết quả là tiêu thụ năng lượng năm 2030 và 2050 sẽ giảm lần lượt là 15,4% và 27,1% và phát thải khí nhà kính giảm (chưa bao gồm phát thải từ thay đổi, nâng cao hiệu quả sử dụng điện) là 27,0% và 70,2%, do áp dụng triệt để các giải pháp chuyển đổi nhiên liệu.

Hình 1: Nhu cầu năng lượng cho các mốc năm 2015, 2030 và 2050 ứng với mỗi cấp độ